

3.4. Bóg – Stworzyciel świata i człowieka

1. Cele katechetyczne:

- pogłębienie wiedzy na temat biblijnych opisów stworzenia świata i człowieka;
- ukazanie Boga jako Stworzyciela stwarzającego z niczego, ze względu na miłość do tego, co stworzył;
- uświadomienie, że Bóg nie tylko stworzył świat, ale nieustannie w nim działa.

2. Słowa klucze:

stworzenie, *creatio ex nihilo*, powstanie świata.

3. Uwagi metodyczne:

a. pomoce dydaktyczne:

rozsypanka z tematem lekcji (materiały pomocnicze A), 3 koperty, wycięta z kartonu sylwetka człowieka oraz kula ziemiska (materiały pomocnicze C), flamastry, tablica, polecenia dla grup i opis stworzenia świata i człowieka (materiały pomocnicze B), tekst modlitwy na zakończenie (materiały pomocnicze D);

b. metody:

gra dydaktyczna, praca z tekstem, ćwiczenie plastyczne, burza mózgów, pogadanka;

c. literatura i środki audiowizualne:

- Pismo Święte,
- Katechizm Kościoła Katolickiego,
- katechizm ucznia,
- KDK 36,
- Przemówienie Jana Pawła II do Papieskiej Akademii Nauk, „Więź” 1980, nr 4 (264),
- www.katolik.pl,
- www.katechetyka.eu;
- Edward Janikowski TChr, *Ewolucja a stworzenie świata*, „Miłujcie się”, nr 9–10/1998.

4. Plan katechezy:

A. Wstęp – ok. 10 min.

Ćwiczenie *Rozsypanka*.

Pogadanka *Co wiem o stworzeniu świata?*

B. Rozwinięcie – ok. 25 min.

Ćwiczenie *Na początku...*

C. Zakończenie – ok. 10 min.

Ćwiczenie *Zdania niedokończone*.

Modlitwa św. Franciszka z Asyżu *Pochwalony bądź, Panie*.

5. Przebieg katechezy:

A. Wstęp

Katecheza rozpoczyna się od ćwiczenia *Rozsypanka*. Ochotnik otrzymuje kopertę (materiały pomocnicze A), w której znajdują się wyrazy tworzące temat zajęć. Zadaniem ucznia jest ułożenie rozsypanki i zapisanie tematu na tablicy.

Następnie przeprowadza się pogadankę *Co wiem o stworzeniu świata?*. Jej celem jest zebranie wiedzy uczniów na temat początku świata i człowieka i tej, którą znają z innych przedmiotów np. biologii, geografii, wzajemne porównanie opinii. Przykładowe pytania:

- Jakie znam teorie dotyczące powstania świata?
- W jaki sposób na ziemi pojawił się człowiek?
- Co Pismo Święte mówi o stworzeniu świata?

B. Rozwinięcie

Kolejnym etapem katechezy będzie ćwiczenie *Na początku...* Młodzież zostaje podzielona na dwie grupy. Przedstawiciele obu grup otrzymują po jednej kopercie (materiały pomocnicze B).

• Grupa I: zadanie polega na ułożeniu puzzli i wpisaniu na każdym z nich treści i prawd, jakie o człowieku podaje opis stworzenia.

Przykładowe odpowiedzi: człowiek – stworzony na obraz i podobieństwo Boga, wolny, posiada rozum, duszę i ciało, stworzony z miłości, otrzymał od Boga świat, śmiertelny.

• Grupa II: zadanie polega na ułożeniu puzzli i wpisaniu na każdym z nich treści i prawd, jakie o stworzeniu świata podaje autor biblijny.

Przykładowe odpowiedzi: stworzony z niczego, dobry, powstawał w czasie, uporządkowany.
Czas na pracę – ok. 10 min.

Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup prezentują wyniki pracy. Na tablicy zapisują hasła:

- Grupa I: CZŁOWIEK,
- Grupa II: ŚWIAT.

Pod hasłami przedstawiciele przymocowują ułożone wcześniej puzzle oraz podają treść znajdującą się na kolejnych elementach układanki.

Zadaniem katechety jest uzupełnienie ewentualnych braków w wypowiedziach, przedstawienie faktu, że wiedza na temat początku świata i człowieka nie koliduje z tym, co mówi Biblia, jeśli właściwie odczytamy zawarte tam prawdy (np. 6 dni stwarzania oznacza stwarzanie w czasie). Pismo Święte nie ma na celu dawać pouczeń o materii nauk ścisłych, nie należy Biblii traktować jak podręcznika nauk biologii czy geografii. Biblia opisuje zjawiska przyrodnicze czy fizyczne przy pomocy sądów wrażeniowych, czyli opartych na zmysłach, autor biblijny nie mógł posiadać takiej wiedzy, jaką ma człowiek XXI wieku.

Pojęcie ewolucji usiłuje odpowiedzieć na pytania: „skąd i jak?” Pojęcie stworzenia odpowiada na pytanie teologiczne: „dlaczego i po co?”. Celem zaś pierwszorzędym Pisma Świętego jest prawda o zbawieniu.

Zapisu do zeszytu uczniowie dokonują w trakcie prezentacji wyników pracy w grupach.

C. Zakończenie

Na podsumowanie proponuje się ćwiczenie *Zdania niedokończone*. Katecheta podaje dwa zdania, które młodzież kończy pisemnie w zeszytach:

- Obraz i podobieństwo do Boga oznacza, że...
- „Czyńcie sobie ziemię poddaną” oznacza, że ...

Zakończeniem katechezy będzie modlitwa św. Franciszka z Asyżu z podziałem na chóry np. dziewczyny i chłopcy (katechizm ucznia, część *Otwórz serce* lub materiały pomocnicze D).

6. Materiały pomocnicze:

A. Ćwiczenie *Rozsypanka*

Poniższe zdanie jest wypisane na kartce np. A5, następnie pocięte na wyrazy, które umieszczamy w kopercie.

Bóg – Stworzyciel świata i człowieka

B. Ćwiczenie *Na początku...*

Grupa I:

- Ułóżcie puzzle.
- Przeczytajcie opis stworzenia człowieka, i na podstawie zdobytych wiadomości na fragmentach puzzli zapiszcie jak najwięcej informacji o stwarzaniu człowieka.

A wreszcie rzekł Bóg: „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!” [...] Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę.

Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną; abyście panowali nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi”.

(Rdz 1,26-28)

A zasadziwszy ogród w Eden na wschodzie, Pan Bóg umieścił tam człowieka, którego ulepił. Na rozkaz Pana Boga wyrosły z gleby wszelkie drzewa miłe z wyglądu i smaczny owoc rodzące oraz drzewo życia w środku tego ogrodu i drzewo poznania dobra i zła. [...]

Pan Bóg wziął zatem człowieka i umieścił go w ogrodzie Eden, aby uprawiał go i doglądał. A przy tym Pan Bóg dał człowiekowi taki rozkaz: „Z wszelkiego drzewa tego ogrodu możesz spożywać według upodobania; ale z drzewa poznania dobra i zła nie wolno ci jeść, bo gdy z niego spożyjesz, niechybnie umrzesz”. Potem Pan Bóg rzekł: „Nie jest dobrze, żeby mężczyzna był sam, uczynię mu zatem odpowiednią dla niego pomoc”. Ulepiwszy z gleby wszelkie zwierzęta lądowe i wszelkie ptaki powietrzne, Pan Bóg przyprowadził je do mężczyzny, aby przekonać się, jaką on da im nazwę. Każde jednak zwierzę, które określił mężczyzna, otrzymało nazwę „istota żywa”. I tak mężczyzna dał nazwy wszelkiemu bydłu, ptakom powietrznym i wszelkiemu zwierzęciu polnemu, ale nie znalazła się pomoc odpowiednia dla mężczyzny. Wtedy to Pan sprawił, że mężczyzna pogrążył się w głębokim śnie, i gdy spał, wyjął jedno z jego żeber, a miejsce to zapełnił ciałem. Po czym Pan Bóg z żebra, które wyjął z mężczyzny, zbudował niewiastę. A gdy ją przyprowadził do mężczyzny, mężczyzna powiedział: „Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała! Ta będzie się zwała niewiastą, bo ta z mężczyzny została wzięta”. Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem. Chociaż mężczyzna i jego żona byli nadzy, nie odczuwali wobec siebie wstydu.

(Rdz 2,8-25)

Grupa II:

- Ułóżcie puzzle.
- Przeczytajcie opis stworzenia świata, i na podstawie zdobytych wiadomości na fragmentach puzzli zapiszcie jak najwięcej informacji stworzeniu świata.

Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię. Ziemia zaś była bezładem i pustkowiem: ciemność była nad powierzchnią bezmiaru wód, a Duch Boży unosił się nad wodami. Wtedy Bóg rzekł: „Niechaj się stanie światłość!”. I stała się światłość. Bóg widząc, że światłość jest dobra, oddzielił ją od ciemności. I nazwał Bóg światłość dniem, a ciemność nazwał nocą. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień pierwszy.

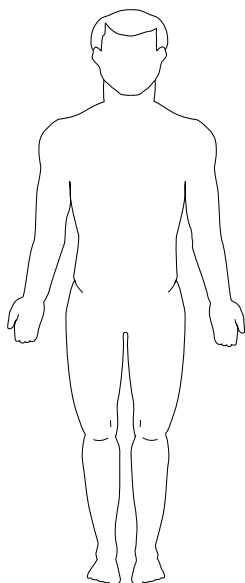
A potem Bóg rzekł: „Niechaj powstanie sklepienie w środku wód i niechaj ono oddzieli jedne wody od drugich!” Uczyniwszy to sklepienie, Bóg oddzielił wody pod sklepieniem od wód ponad sklepieniem; a gdy tak się stało, Bóg nazwał to sklepienie niebem. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień drugi. A potem Bóg rzekł: „Niechaj zbiorą się wody spod nieba w jedno miejsce i niech się ukazuje powierzchnia sucha!” A gdy tak się stało, Bóg nazwał tę suchą powierzchnię ziemią, a zbiorowisko wód nazwał morzem. Bóg widząc, że były dobre, rzekł: „Niechaj ziemia wyda rośliny zielone: trawy dające nasiona, drzewa owocowe rodzące na ziemi według swego gatunku owoce, w których są nasiona”. I stało się tak. Ziemia wydała rośliny zielone: trawę dającą nasienie według swego gatunku i drzewa rodzące owoce, w których było nasienie według ich gatunków. A Bóg widział, że były dobre. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień trzeci. A potem Bóg rzekł: „Niechaj powstaną ciała niebieskie, świecące na sklepieniu nieba, aby oddzielały dzień od nocy, aby wyznaczały pory roku, dni i lata; aby były ciałami jaśniejącymi na sklepieniu nieba i aby świeciły nad ziemią”. I stało się tak. Bóg uczynił dwa duże ciała jaśniejące: większe, aby rządziło dniem, i mniejsze, aby rządziło nocą, oraz gwiazdy. I umieścił je Bóg na sklepieniu nieba, aby świeciły nad ziemią; aby rządziły dniem i nocą i oddzielały światłość od ciemności. A widział Bóg, że były dobre. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień czwarty. Potem Bóg rzekł: „Niechaj się zaroją wody od roju istot żywych, a ptactwo niechaj lata nad ziemią, pod sklepieniem nieba!”. Tak stworzył Bóg wielkie potwory morskie i wszelkiego rodzaju pływające istoty żywe, którymi zaroily się wody, oraz wszelkie ptactwo skrzydlate różnego rodzaju. Bóg widząc, że były dobre, pobłogosławił je tymi słowami: „Bądźcie płodne i mnożcie się, abyście zapełniały wody morskie, a ptactwo niechaj się rozmnaża na ziemi”. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień piąty.

Potem Bóg rzekł: „Niechaj ziemia wyda istoty żywe różnego rodzaju: bydło, zwierzęta pełzające i dzikie zwierzęta według ich rodzajów!” I stało się tak. Bóg uczynił różne rodzaje dzikich zwierząt, bydła i wszelkich zwierząt pełzających po ziemi. I widział Bóg, że były dobre. A wreszcie rzekł Bóg: „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!” Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę.

(Rdz 1,1-27)

C. Ćwiczenie Na początku...

Przykładowy rysunek człowieka i kuli ziemskiej do powiększenia, podzielenia na części i wykorzystania w ćwiczeniu.

D. Modlitwa na zakończenie katechezy

Chór 1: Pochwalony bądź, Panie z wszystkimi twymi stworzeniami,

Chór 2: A przede wszystkim z Bratem naszym Słońcem,
Które dzień daje, a Ty przez nie świecisz,

**Chór 1: Ono jest piękne i promieniste, a przez swój blask
Jest twoim wyobrażeniem o Najwyższy...**

Chór 2: Panie, bądź pochwalony przez naszą Siostrę Wodę, która jest wielce pożyteczna

Chór 1: I pokorna, i cenna, i czysta... Panie, bądź pochwalony

Chór 2: Przez naszą Siostrę – Matkę Ziemię, która nas żywi i chowa,
I rodzi różne owoce, barwne kwiaty i zioła.

**Chór 1: Czyńcie chwałę i błogosławieństwo Panu,
I składajcie mu dzięki, i służcie Mu z wielką pokorą**

E. Edward Janikowski TChr, *Ewolucja a stworzenie świata*

Biblia jest księgą religijną, poucza o naszej drodze do Boga i dlatego nie może być traktowana jak podręcznik przyrodoznawstwa. Prawda, przekazywana przez natchnionego autora w tekście opisu stworzenia, jest zachętą do oddawania czci Bogu Stwórcy za stworzenie całego wszechświata. Opis stworzenia jest wspaniałym hymnem ku czci Stwórcy. Autor nie przeprowadza żadnych dowodów i nie jest jego intencją formułowanie prawd przyrodniczych. Chodzi o to, by skłonić człowieka do religijnego zachwytu nad istnieniem i pięknnością świata. W ten sposób teksty opisu stworzenia zachęcają do dziękczynnej czci dla Jedyne go Wszchemogącego Boga. Wyobraźmy sobie, jakby to odbywało się w liturgii. Kantor śławi Boga – Stwórcę, wyliczając wobec całej wspólnoty dzieło stworzenia światła, wody, ziemi, roślin, zwierząt i ludzi, a cała wspólnota odpowiada: „I widział Bóg, że było to dobre”. Lud Boży Starego Testamentu przez hymn o stworzeniu czci i służy Boga. Oprócz wyrażania czci, opisy te zawierają również pewną przestrożę czy pouczenie, aby obronić lud przed bałwochwalstwem. Jeden z opisów stworzenia świata, zawarty w Księdze Rodzaju w rozdziale pierwszym, został zredagowany w VI/V wieku przed Chrystusem, a więc w czasach, gdy naród izraelski wiedział, jakie wyobrażenia o bóstwach mają inne narody. Sprzeciw wobec egipskiego i babilońskiego ubóstwiania zwierząt czy gwiazd mamy wyrażony w opisie zależności wszystkich zwierząt od Jednego Boga. Jeszcze wyraźniej przedstawia to opis stworzenia z drugiego rozdziału, który pochodzi z X/IX wieku przed Chrystusem, gdy żywe było wspomnienie egipskich bóstw zwierzęcych. Jeśli czytamy: „Lecz Adamowi nie znalazła się [pośród zwierząt] pomoc odpowiednia dla mężczyzny” (Rdz 2,20) to oznacza to, że zwierzę nie dorównuje w żadnym wypadku godnością człowiekowi, który został stworzony na obraz i podobieństwo Boże. Zwierzę stoi nieporównanie niżej od człowieka, a cóż dopiero mówić o odniesieniu do Boga. W opisie stworzenia w czwartym dniu słońca, księżycy i gwiazd podobnie wyrażony jest sprzeciw dla babilońsko-asyryjskich wierzeń astralnych. To tylko błędna wiara pogan dopatruje się bóstw w rzeczach stworzonych. W tych opisach sprzeciw wyrażony bałwochwalczym praktykom pogańskim jest bardzo wyraźny. Ale jest wyrażony nie tylko sprzeciw. Jest powiedziane także, że człowiek jest tym Bożym stworzeniem, na którym spoczęła szczególna miłość Boga. Świadczy o tym opis stworzenia człowieka, którym Bóg zajął się w sposób szczególny: „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam” i dalej „stworzył więc Bóg człowieka na Swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę” (Rdz 1,26-27). Aż trzykrotnie powtórzono jest stwierdzenie, że człowiek jest stworzony na obraz Boży. W ten sposób podkreślona jest nieskończona wartość i godność, którą otrzymał człowiek od Boga, swego Stwórcy. Ta wspaniała i przebogata w teologiczne treści starotestamentowa opowieść ma trojaki charakter: jest relacją o wielkim dziele Boga Stwórcy, jest hymnem uwielbienia i dziękczynienia za dzieło stworzenia oraz jest prawdą, którą należy głosić w święty dzień ustanowiony przez Boga.

(<http://adonai.pl/rozwazania/?id=75>)